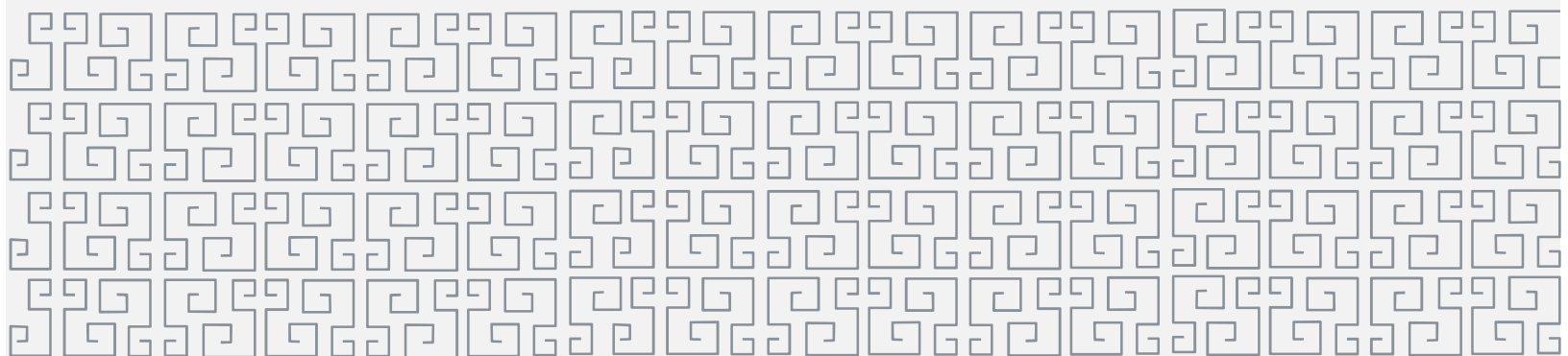

CDI
COMISIÓN NACIONAL
PARA EL DESARROLLO
DE LOS PUEBLOS INDÍGENAS

Ja Declaración b'a Naciones Unidas ja b'a skisjel ja tojol winik ixuke'i

**DECLARACIÓN UNIVERSAL
SOBRE LOS DERECHOS
DE LOS PUEBLOS INDÍGENAS**

Ja Declaración b'a Naciones Unidas
b'a skisjel ja tojol winik ixuke'i

Wake spiljel b'a b'ajtan tsomjeli

Oxwinike' yaljel Ja niwan a'tel

Xchapa st'ilanil ja Asamblea General

[Mini ay spijelkani ja *Comisión Principal (A/61/L.67 y Add.1)*]

61/295. Ja Declaración b'a Naciones Unidas b'a skisjel ja tojol winik ixuke'i

Ja Asamblea General,

Ja sts'ijb'ajel ja jas yala b'a stojb'esel 1/2 ja Consejo b'a Skisjel ja Kristyano b'a jun tajab'e b'alune yajtab' junio 2006, ye'ni yila st'ilanil ja ju'un Declaración b'a Naciones Unidas ja b'a skisjel ja tojol winik ixuke'i,

Sna'jel jasta stojb'es ja 61/178 b'a jun tajab'e yajtab' disyembre b'a 2006, ja b'a yalawe' ojto ya'we alb'uk sk'eljel sok ja jastal tojb'el ja Declaracioni b'a ojto sk'el-e' jasta chapub'al, sok cha ya'ni tejk'ajuk sk'eljel ja Declaracioni ja yajni mito xch'ak stojb'esel ja wake spiljel b'a b'ajtan tsomjeli,

Xchapakan slekil ja Declaración b'a Naciones Unidas ja b'a skisjel ja tojol winik ixuke' ja jasta wa sje'a ja b'a stojb'es nub'ali.

107ª tsomjel

Oxlajune yajtab' septiembre b'a 2007

Spilanil

Ja Declaración b'a Naciones Unidas ja b'a skisjel ja tojol winik ixuke'i

Ja Asamblea General,

Ja'ni yi'oj ja jastal tojb'el sok stulune ya'tel ja Sju'unil ja Naciones Unidas sok ja slekilal ja jasta xchapunekani ja Estado'altik ja b'a Sju'unili,

B'a ti' wax yala ja junlajani yiljel spetsanal ja kristyano sok ojni na'juk sb'a ja skisjele'i yujil ja pilane', b'a ojni cha sna'e sok oj kisjuke ja jastale'i,

Cha ja'ni yi'oj ja jastal wax yala b'a spetsanal kristyano wax koltaniye' b'a sta'jel slekilal sok sk'i'elal ja jastik wax na'a, b'a wani sta'a sk'i'elal spetsanal ja jas ye'n sb'aje'

Cha wanix yala spetsanal ja sna'jel, ya'teltajel sok jastal wa sk'ulane niwan xchapjel ja b'a wax taxye' ma wa stalnaye' st'ilanil ja b'a nasoni ma b'a tuktukil jasta wax taxye', jasta sreligione sok jastale' mini wax tax skisjele', me'y sleyil meran, mini stojoluk ja jastal wax tax yiljele',

Ja *T'ilan yaljel*, b'a ya'teltajel skisjele ja tojol winik ixuke'i sb'ejni mi oj ink'ujulajuke'a,

Wax cham sk'ujol ja yi'ojeni wokol ja tojol winik ixuke'i, ja jastal ek'jayujile ja najate'i sok ja japjini slu'ume, b'a wax taxye kulani sok slekilal, b'a wani xmakji sk'i'elal ya'tele, ja kisjel ye'n oj sle' jasta ek'uk ja swokoli sok ja jas me'y xyila,

Wani sna'a ja st'ilanil skisjel sok ya'teltajel ja tojol winik ixuke'i, ja jastal wa xchapa ya'tele, b'a sta' tak'ine, slekilal spetsanal sok ja jastik wa sna'awe'i, jastik wax jak sk'ujole, ja kisjel sok slu'ume' sok slekilal sluware',

Wani sna'a ja st'ilanil skisjel sok ya'teltajel ja tojol winik ixuke'i, ja jasta xchapunekani sok ja stoj'esneje ja estado'altiki,

Wax yala ja tojol winike ixuke' jasta stsom sb'aje b'a oj k'e' ya'teltaye, b'a sta' tak'ine, slekilal spetsanal sok ja jastik wa sna'awe' ja'ni b'a oj ch'ayuk ja ink'ujoli sok ja jasta me'y kisjeli'.

Wa sna'a ja jasta wax timji ja tojol winik ixuke' ja b'a mini lek wax yilawe' ja ye'nle ja wokol wan ek'el ja b'a slujmale'i jani b'a oj ya'we k'i' st'ilanil ja snajtsil a'tel, jastik wa sna'awe'sok oj cha spuktese ja jasta wax jak sk'ujole sok ja'ni jasta swokole'i,

Sta'jel ti'al kisjel ja jastik wa sna'awe sok ja jasta wax xchapawe ya'teltajel b'a sta'e sk'i'elal junlajan sok ja jasta wax tax xchapjel ja b'a wax taxyei',

B'a ti' wax yala b'a mini oj eluke' ja b'a slu'ume sok ja slujmale' ja tojol winik ixuke'i b'a laman ajyuke', b'a sta'e ski'elale', stak'ine' sok b'a spetsanal, ja b'a oj skis sb'aje' ja nasionaltik sok luwaraltik b'a slechanal ja lu'umk'inali,

Sna'jel sb'a ja jastal ja skisjel ja swinkil na'tsaltik sok komonaltik tojol winik ixuke' b'a lajani wax ya'we k'i'uk, xchapjel, ya'jel sneb' ju'un sok slekilal ja yuntikile', sok ja jasta wax yala skisjel ja yal untiki,

Sta'jel ti'al skisjel ja jasta xchapawekani sok jas sojb'esekan lajan ja estado'altiki sok tojol winik ixuke'i, ayni chamk'ujol, smakunil sok xchol internacional, sok jach jasta internacional,

Sta'jel ti'al ja jas xchapawekani sok jas stojb'ese'i, b'a junlajan sna'jel, wani xmakuni b'a oj sta' sk'i'elal ja tojol winik ixuke'i sok ja estado'altiki'.

Sna'jel sb'a ja Ju'un b'a Naciones Unidas, ja Xchapjel Internasional b'a Skisjel jasta sta' stak'ine', spetsanal slekilale'sok jastik wa sna'awe sok Xchapjel Internasional b'a Skisjele' ja kristyano sok niwak ya'tele, cha ja'chni ja Declaración sok ja A'tel b'a Viena b'a ti' wax yala ja st'ilanil skisjel tojol winik ixuke'i b'a ye'n oj sna' jasta sk'ul ya'tele, b'a slekilal oj ya'we sk'i'uk jasta sta' stak'ine, spetsanale' sok jastik wa sna'awe',

Wa sna'a spetanil ja jas wax yala ja Declaracioni ja'ni b'a sta' skisjel ja jasta wa sk'ana sk'ul ya'tele', ja jasta xchapunejekani ja kisel internacionali.

Wa sna'a ja wax tax ti'al skisjel tojol winik ixike' ja b'a Declaración ojni spuktes jun slajanil sok skoltajel sb'aje ja Estado'altik sok ja tojol winik ixuke', jani oj sk'uluke' ja jasta wax yala junlajanil, b'a spetsanale', skisjel ja kristyano, b'a mini ajyuk ink'ujol,

Slokjel ja Estado'altik oj sk'ujuluke' sok a'ni sk'uluke' ya'teltajel ja tojol winik ixuke' ja jasta wax yala ja ju'un internacional, ja b'a wa sta'a ti'al skisjel ja kristyano, b'a oj ya'we ek'uk sok oj skuluke' lajan ya'tele sok ja ma'tik wa sk'ana slekilali',

Ja'ni ya'tel ja Naciones Unidas oj sk'uluk st'ilanil, spuktesel sok stalnajel ja skisjel ja tojol winik ixuke'i.

Sta'jel ti'al ja Declaracioni wan sk'ulajel jun niwan ya'tel b'a na'juk sb'aj, spuktesel sok stalnajel ja skisjele' sok ja sjamanil ja tojol winik ixuke' sok sk'i'elal slekil ya'tele jasta wax yala ja Naciones Unidas,

Sna'jel sb'a sok yaljel st'ilanil ay skisjele' b'a mi oj ink'ujulajuke' ja ma'tik tojol winik ixuke'i b'a spetsanal ja skisjel jasta na'ub'al sb'a ja kisel internacional, sok ja tojol winik ixuke'i ay skisjele' spetsanale' yuj jelni t'ilan ja b'a sak'anile'i, slekilale'sok sk'i'elale' junlajan.

Sna'jel sb'a ja jasta wax tax ja tojol winik ixuke' tukni b'a junjuntik regyon sok país jel t'ilan ja jasta wax tax ja b'a nasyonaltiki sok ja regyonaltiki sok ja tuktukil jastik wa sna'awe',

Wax yala st'ilanil ja Declaracion b'a Naciones Unidas skisjel ja tojol winik ixuke'i, ti' ch'ak alxuk ja b'a sju'unili iti', b'a wani sk'ana jle'jel lajan stsamalil sok kisel junlajan:

Jun mandaril

Ja tojol winik ixuke'i, swinkile' jun luware, ja slekilal skisjele'i sok ja sjamanile wax tax yiljel b'a Sju'nil Naciones Unidas, Ja b'a Declaracion Universal b'a Derechos Humanos sok sleyil internacional b'a skisjel ja kristyano.

Chab' mandaril

Ja luwaraltik sokja tojol winik ixuke'i junextani sok ja tuk luwaraltik, kristyano sok ayni skisjele b'a mi ink'ujulajuke' ja b'a sk'eljel st'ilanil ja skisjele'i, ja'ni ja jasta b'a wax taxye'i b'a kulane'i.

Oxe mardaril

Ja tojol winik ixuke'i ay skisjelil ja b'a oj b'ob' yal ye'nle jas oj sk'uluke'i. Ja b'a kisjel jawi', ti'ni wax yala jasta sta' slekilal a'tel sok wa sle'awe sk'i'elal jasta sta' stak'ine', spetsanal sok jastik wa sna'awe'.

Chane mandaril

Ja tojol winik ixuke'i, ja b'a wani xb'ob' yal ye'nle ja jas oj sk'uluke'i, ayni skisjel b'a ye'nle oj sna'e jasta ajyuke' ma b'a xchap slo'ile' b'a yoj sluware' sok schonab'ile', cha ja'chni b'a oj le'juk jasta a'uk skoltajele b'a oj b'ob' sk'uluke ya'tele'.

Jo'e mandaril

Ja tojol winik ixuke'i ayni skisjele b'a oj snol-e' sok oj stsatsb'ese ja snajtsil ya'teltaye', b'a wa xchapawe' lo'il, b'a wa sle'a stak'ine, slekil slajanile sok jastik wa sna'we', cha ojni sje' ya'tele, ta jach wa sk'anawe'i ja b'a wa xchapawe' lo'il, b'a wa sle'a stak'ine, slekil slajanile sok jastik wa sna'we'.

Wake mandaril

Spetsanal ja ma'tik tojol winik ixuke'i ay skisjele' b'a ajyuk snacione'.

Juke mandaril

1. Ja ma'tik tojol winik ixuke'i ay skisjel b'a sak'anile', ja jastale'i sok ja jasta sk'ujule', sjamanile' sok b'a lek oj ajyuke'.
2. Ja ma'tik tojol winik ixuke'i ay skisjel b'a sjamanil sak'anile', b'a ley yil sb'aje' sok lek ajyuke' ja tuktukil luwari sok mini oj b'ob' a'juk yi'e wokol, cha mini oj b'ob' jekjuk b'a pilan tsub'jel ja yal untiki.

Waxake' mandaril

1. *Ja luwaraltik sok ja ma'tik tojol winik ixuki ayni skisjel b'a mi oj ch'ayjuk ja jastik wa sna'awe'i.*
2. *Ja Estado'altiki ojni k'ul ya'tele b'a oj k'el-e' mi ek' wokol sok b'a mi japjuk sjas b'aje':*

a)Spetsanil ja jas wax k'an ch'ayjuk ja b'a luwaraltik sok ja b'a wax taxye' ja tojol winik ixuke'i yujil ja ti'ni wax taxye' junlajan, jastik wax ch'ak sna'taluke'i sok ja jastale'i;
 b) Spetsanil ta ay wax k'an chonjukyi slu'ume', b'a taxye'i ma slekilale';
 c)Spetsanil ta ay t'ilan wax jekjiye' b'a pilan luwar ma ti'xani wax a'jiyile' wokol ja ta mi xkisji;
 d)Spetsanil ja ta t'ilan wax a'ji ochuk b'a spilanal;
 e)Spetsanil ta ay wax puktesji b'a oj ink'ujulajuk ma mi lekuk wax ilji ja jastik wa snawe'i.

B'alune mandaril

Ja luwaraltik sok ja tojol winik ixuke'i ayni skisjel ja wax tax b'a jun komon ma nasyon, ja jasta wa xchapawe' sok sna'awe' b'a komon ma nasyon b'a wax taxi'. Mi sb'ejuk ja tax ink'ujol ja b'a skisjele'i.

Lajune mandaril

Ja tojol winik ixuke'i mi oj b'ob' a'juk eluke t'ilan ja b'a slu'ume'i. Mini oj b'ob' jekjuke' pilan luwar ta mi sk'anawe'i, kechani oj b'ob'uk ta ye'n wax yalawe'i, cha mini oj a'jukekan pilan b'a jun xchapjel st'ilanil, slajanil sok ojni b'ob' kumxuke ta ay elye'i.

Juluche mandaril

1.Ja tojol winik ixuke'i ayni kisjele ja oj sje'e' sok oj ya'we tax sk'e'elal ja jastik wa sna'awe'i. B'a ti' wax tax yaljel jasta ajyuk stalnajel sok sk'i'elal ja slekilal b'a najate'i, b'a wantoni xtax yiljel sok ja ojto tax yiljeli, ja jasta tsamal luwaraltik sok ja b'a najate a'tel, yamk'ab', sje'jel jastal, sk'anjel sak'anile', cha'an sna'jel, b'a sk'eljel, sna'jel sok sts'ijb'ajel.

2.Ja Estado'altiki ojni k'e' stojb'ese st'ilanil , b'a ti'ni oj ya'we ochuk ja slekilal, b'a junlajan xchap-e' sok ja tojol winik ixuke'i, b'a slekilal ja jas wa sna'awe'i, cha'an sna'jelil, relijyon sok yaltsile' b'a wax makuni ja sjamanile'i, ja'ni ta mi xkisji ja sleyle' sok ja jastik wa sna'awe'i.

Lajchawe mandaril

1.Ja tojol winik ixuke'i ayni kisjele' b'a ya'teltaye' sk'i'elal sok sje'jel ja jastik wa sna'awe'i, sk'anjel sak'anile' sok relijyine' ; b'a ti'ni oj ajyuk sok stalnajel ja luwaraltik b'a jel t'ilani b'a ojni cha b'ob' ajyuk ochel; oj b'ob' syam-e' sok oj stalnaye' ja jas wax makuni yujile'i, sok ojni cha b'ob' a'juk kumxuk yi'le b'a wax tax yiljel ja kristyano.

2. Ja Estado'altiki ojni k'e' stojb'ese yiljel ma oj a'juk kumxuk yi'le ja luawr b'a wa sk'ana slekilal sak'anile' , b'a tax yijel sok st'ilanil jun lajan sok ja tojol winik ixuke'i

Oxlajune mandaril

1. Ja tojol winik ixuke'i ayni kisjele b'a oj k'e' ya'we sak'wuk, ya'teltajel, spuktesel sok sje'jelnanyi yuntikile' ja jasta wax taxye'i sok b'a ja najate'i, sk'umale', poko lo'il, jasta wax jak sk'ujole', jasta wax ts'ijb'aniye' sok sts'ijb'ajel lo'il, sok oj b'ob' sle'e sb'i'il ja skomone'i, luwar, ja kristyano sok b'a mini oj xch'ay-e'.

2. Ja Estado'altik oj sle'e jasta b'ob' ya'teltaye b'a oj tax stalnajel ja skisjele' ja tojol winik ixuke'i b'a yab'ye' sb'elal sok ojni b'ob' ochuke' b'a jun a'tel, b'a wax tojb'esji k'umal sok b'a sk'eljel koltajel, b'a oj b'ob' ya'teltaye ta jach st'ilanil wax yilawe'i, b'a oj a'teltajuk sutjel lo'il ma pilan jastik st'ilanil.

Chanlajune mandaril

1. Ja tojol winik ixuke'i ayni kisjele b'a oj stojb'ese sok oj k'el-e' ja snajtsil sneb'jel ju'uni b'a oj je'juk b'a sk'umale, jani ja jastal wa sna'awe' sje'jel sok neb'jeli.

2. Ja ma'tik tojol winik ixuki, ja yal untiki, ayni skisjele' b'a oj b'ob' ochuke' b'a tuktukil kaje sneb'jel ju'un ja b'a Estado mini oj ink'ujulajuke'.

3. Ja Estado'altiki oj sk'uluke' ya'teltajel, lajan sok ja tojol winik ixuke'i, b'a jachuk ja kristyano, ja yal untiki, cha jachni ja ma'tik mi te'y b'a skomoni, ojni b'ob' och sneb'jel ju'un ja jasta wax taxye'i sok ja jastal wax k'umani'i.

Jo'lajune mandaril

1. Ja tojol winik ixuke'i ayni kisjele b'a slekilale' sok spetsanal ja jastik wa sna'awe', wa sk'ulane', najate lo'il sok jastik wax jak sk'ujule' b'a ti kan yiljel b'a sje'jel ju'un sok b'a wax b'ob' spuktese'.

2. Ja Estado'altiki oj sk'uluke' ya'teltajel, xchajjel lajan sok skoltajel ja tojol winik ixuke'i, b'a xch'ayjel sok b'a mi oj tax ink'ujulajel sok ya'teltajel slamanil, b'a ojni smakla sb'aje' sok lek yil sb'aje ja tojol winik ixuke'i sok spetsanal ja kristyano

Waklajune mandaril

1. Ja tojol winik ixuke'i ayni kisjele' b'a oj ya'we kujlajuk jasta spuktese ja sk'umale' sok ojni b'ob' ochuke' a'ma mi b'a tojol winik ixuke'uk mini oj ink'ujulajuke'.

2. Ja Estado'altiki oj sk'uluke' ya'teltajel b'a tax yijel st'ilanil ja b'a wax b'ob' spuktese' spetsanal ja jasta wax taxye' ja tojol winik ixuke'i. Ja Estado'altiki, b'a mini oj tax swokolil ja jasta t'ilan oj b'ob' k'umanuke'i, sb'ejni oj cha yalweyab'i ja b'a wa ek' jujantik k'umal ya'jel ek'uk st'ilanil tuktukil jastik wa sna'awe' ja tojol winik xuke'i a'nima b'a ay stupjelil.

Juklajune mandaril

1. Ja kristyano sok ja tojol winik ixuke'i ay skisjele' b'a yil-e' slekilal ja kisjel ya'tele' jasta ochel b'a sju'unil internacional sok ja naci3n b'a wax a'teltaji.

2. Ja Estado'altik, b'a sk'eljel sok skoltajel ja tojol winik ixuke'i, ojni sk'uluke' ya'teltajel b'a stalnajel slekilal ja yal tojol untiki ja ta ay kechan wax a'ji a'tijuki mi xtupji sok ja tuktukil a'tel b'a xiwela sb'a yajbuki ma mi xwaja b'a snajtsil sneb'jel ju'uni, ma ay ti'xa wax ko' chamel, ma xyajb'i, ta jom s-olom, yaltsil, ma jasta wax taxi ja yal untiki, b'a ojni sk'ele ja wokol wax ek' sb'aji sok st'ilanil b'ob' sneb' ju'uni yujil ja jachni skisjeli.

3. Ja tojol winik ixuke'i ayni kisjele' b'a mi oj ink'ujulajuke' ja b'a ya'tele sok ja jasta wax tupjiye'i ma chikan jastik wax ek' sb'aje'.

Waxaklajune mandaril

Ja tojol winik ixuke'i ayni kisjele' b'a oj sle' skoltajele' ta mi wanuk taxel slekili', ta ay sle'uneje ma' ay xcholi ja jasta wa sna'awe'i, cha jachni b'a stalnajel sok ya'we sta' sk'i'elal ja snajtsil b'a oj ya'teltaye'i.

B'alunlajune mandaril

Ja Estado'altiki oj ch'ak ya'teltaye', oj skoltaye' sok sje' e slekilal sk'ujole' sok ja tojol winik ixuke'i b'a snajtsil ya'tele' b'a ti' oj k'eljuk sok leyil b'a snajtsil a'tel ta wax tax swokolil, ja'ni b'a oj b'ob' xchap sb'sje', jach sna'uje'.

Jun tajab'e mandaril

- 1. Ja tojol winik ixuke'i ayni kisjele' b'a oj ya'teltaye' sok oj yawe k'i'uk ja snajtsil ya'tele, b'a wa sle'a stak'ine, slekil spetsanale', b'a oj sta'e slekil ja jastal wax taxye'i, sk'i'elale' sok b'a ye'nani wa sna'a jasta a'tijuk ma b'a pilan jas wa sk'ulan.*
- 2. Ja tojol winik ixuke'i ta mi xkisji ja jasta wax taxye'i sok sk'i'elale ayni sb'ejlal oj tojb'esjuk st'ilanil sok slajanil.*

Jun tajab'e june mandaril

- 1. Ja tojol winik ixuke'i ayni kisjele', b'a mi oj iljeke' sok ink'ujol , b'a slekilal jasta sta'e stak'ine'sok b'a spetsanil, b'a sneb'jel ju'un, a'tel, b'a ajyel ochel sneb'jel sok b'a niwan sna'jel, b'a snaje', slekilale' sok b'a mini ek' sb'aje wokol.*
- 2. Ja Estado'altiki oj sk'uluke' ya'teltajel sok ja jajni xk'e' xchapjuk st'ilanil b'a slekilal jasta sta'e stak'ine'sok b'a spetsanil. Ojni k'e' iljuk st'ilanil ja skisjele' sok ja swokole' ja ma'tik ayxa sk'ujoli, ixuke', keremtik ak'ixuk, yal untik sok ma'tik mi lek ay jach tojol winik ixuke'i'.*

Jun tajab'e chab'e mandaril

- 1. Ojni k'e' ' k'eljuk ja kisjele' sok swokole' ja ma'tik ayxa sk'ujoli, ixuke', keremtik ak'ixuk, yal untik sok ma'tik mi lek ay jach tojol winik ixuke'i' ja jasta wax yal aja Declaración.*
- 2. Ja Estado'altiki oj sk'uluke' ya'teltajel, lajan sok ja tojol winik ixuke'i, b'a oj talnajuk slekil ja ixuke'i sok ja yal untiki' sok tax sju'unil b'a mi ek' sb'aje wokol sok ink'ujol.*

Jun tajab'e oxe mandaril

Ja tojol winik ixuke'i ayni kisjele' b'a oj xchaptaluke' sok oj stojb'ese slekilal jastal oj ya'teltaye' b'a sta'e sk'i'elal ja skisjele'i. B'a spiljelil yaljel, ja tojol winik ixuke'i ayni skisjele' b'a oj sna'e jasta wax tojb'esji sok wa xchapawe' ja lekilal a'tel, snajel', b'a sta' stak'ine sok b'a wax taxye' sok jelni t'ilan oj sk'uluke' ya'teltajel ja jasta wa sna'awe'i.

Jun tajab'e chane mandaril

- 1. Ja tojol winik ixuke'i ayni kisjele' ja jasta wa syamawe' k'uliltik ani' sok ja jasta wax ajnaniye'i, cha ti'ni wax taxa ja jasta mi oj ch'ayuk ja tuktikil ani', chante' sok jastik st'ilanil b'a slekilal sak'anile'. Ja ma'tik tojol winik ixuke'i ayni skisjele', b'a mi oj ink'ujulajuke', ja b'a wax tax jujuntik snajtsil a'tel sok lekilal.*

2. Ja tojol winik ixuke'i ayni kisjele' b'a xcha'anil stajel slekilale' junlajan ja jastale'i sok ja spensare'i. Ja Estado'altiki ojni sk'uluke ya'teltajel st'ilanil b'a oj sta'e sti'elajel ja kisjele'i.

Jun tajab'e jo'e mandaril

Ja tojol winik ixuke'i ayni kisjele' b'a stalnajel sok le'jel slekil ja jasta syajtaye ja lu'umi, slu'ume'i, ja', niwak ja' sok tuktukil jastik wa syamawe'i sok b'a pilan jasti wax makuni yujile' sok ojni ya'teltaye' st'ilanil ja jasta oj skis-e' ja k'i'um ajyajumi.

Jun tajab'e wake mandaril

1. Ja tojol winik ixuke'i ayni kisjele' yuj ja slu'ume'i sok ja jastik sb'aye'nle'i, wa syamawe'i sok b'a yi'oje'i.

2. Ja tojol winik ixuke'i ayni kisjele' b'a oj sb'ajuke', syam-e', sk'i'tesel sok stalnaye' ja lu'umi, slu'ume'i sok jastik sb'aye'nle'i, ja jasta wa spila sb'aje' l, cha jachni ta tuk jasta sta'oje' ja slu'me'i.

3. Ja Estado'altiki ojni ya'teltaye jasta tax sju'unil sok sleyil b'a stalnajel ja lu'umi sok ja slu'ume'i sok jastik sb'aj ye'nle'. Ja b'a sju'unili ojni skise' ja jastik wa na'awe', wa sk'ulane' sok ja jasta wa sb'ajine ja slu'ume' ja tojol winik ixuke'i.

Jun tajab'e juke mandaril

Ja Estado'altiki oj stojb'ese sok oj sje'e ya'teltajel, lajan sok ja tojol winik ixuke'i ma sk'anawe'i, jun slajanil, sb'ajta ye'nle', spilanil, sjamanil sok xchikanil, b'a ojni tax sju'unil ja jasta sleye, sna'awe', wa sk'ulane' sok jasta wa syama slu'ume', b'a tax sna'jel st'ilanil sok sju'unil ja skisjele' ja tojol winik ixuke'i lajan jasta s lu'ume sok jastik sb'aye'nle'i, ja jasta wa spila sb'aje' ma pilan jastal, cha jachni ta tuk jasta sta'oje' ja slu'me'i. Ja tojol winik ixuke'i ayni skisjele' jasta wax tojb'i ja tik'e' a'tel iti'.

Jun tajab'e waxake' mandaril

1. Ja tojol winik ixuke'i ayni kisjele' b'a tojb'esjuk, ja b'a ojni tax slok'ol, ja ta mi xb'ob' sta'e slekilal, junlanil sok spilanil, yuj lu'um, slu'ume' sok jastik sb'ajyenle'i ja jasta wa spila sb'aje' ma pilan jastal sok ta ay b'a wax makji slu'ume, ma xitunub'al, ta mi'ujuke'i ma mi alub'aluk yab'i.

2. Ta yujk'a ye'n wax ya'kan ja lu'um, slu'ume' sok jastik sb'aje' b'a jun lajanil, ma wa sjeltese' sok tak'in ma pilani xchapjelil.

Jun tajab'e b'alune mandaril

1. Ja tojol winik ixuke'i ayni kisjele' b'a stalnaye ja slu'ume sok ja jastik wax ajyi b'a sb'aj yenle'i. Ja Estado'altiki sb'ejni oj stojb'ese sok oj ya'teltaye' ja tojol winik ixuke'i b'a oj ni k'eljuk st'ilanil sok talnajuk, b'a mini oj tax ink'ujolil.

2. Ja Estado'altiki oj sk'uluke' ya'teltajel b'a mini oj noljuk sok ch'ayjuk ja jastik wax tax b'a mi lekuk b'a slu'eme' ja tojol winik ixuke'i ta mi ye'n wax yalawe'i ma mi yab'unejuke'.

3. Ja Estado'altiki cha oj sk'uluke' ya'teltajel b'a tax slekil ja jas jel t'ilani, b'a stalnaye', b'a ajyuk sok stojb'esel lekilal ja tojol winik ixuke'i ja b'a jas mi lekuki, b'a stojb'esel ya'teltajel luwaraltil.

Jun tajab'e lajune mandaril

1. Mi sk'uluk ya'tele' ja militar b'a slu'eme ja tojol winik ixuke'i, kechani oj b'ob'uk ja ta yujk'a jel st'ilanil oj makunuyu ja kristyano ma lajan xchapawe sok ta ye'n sk'anawe'i.

2. Ja Estado'altiki oj xcha'ptaluke' lajan sok ja tojol winik ixuke'i, ja jasta ya'teltaye' sok ja'ni ja jasta wa xchapawe ma'tik ay xchol, b'ajtani oj sjob'e ta oj b'ob' syame' ja lu'um ja tantik militari.

Jun tajebe' juluche mandaril

1. Ja tojol winik ixuke'i ayni kisjele' b'a skoltajel, sk'eljel, stalnajel sok sk'i'elal ja jastik wa sna'awe', jastik wa sk'ulane' sok ja jasta cha'an sna'jel, jasta wax a'teltaji, ja jasta wa sna'awe' ja kristyano sok jastik pojxeli, inat, an, jujuntik stojb'esel, jasta wax taniye, sok sk'eljelil sok jasta yaljelil. Cha ay skisjel b'a skoltajel, sk'eljel, stalnajel sta'jel sk'i'elal ja jastik wa sna'awe'i, sok ja jasta wa sk'ulan ya'teli'i.

2. Lajan sok ja tojol winik ixuke'i, ja Estado'altiki' ojni yatelta' st'ilanil b'a oj na'juk sb'a sok stalnajel yateltajel ja kisjele'i.

Jun tajab'e lajchawe' mandaril

1. Ja tojol winik ixuke'i ayni skisjele' b'a skoltajel, stojb'esel sok sta'jel sk'i'elal syamjel ja slu'umi sok jastik sb'aj yenle'i.

2. Ja Estado'altiki oj sle'e sk'eljel st'ilanil sok oj koltanuke' b'a slekilal ja tojol winik ixuke'i ja ma'tik wa sk'ana ya'telta ja jasta wa xchapawe ma'tik ay xcholi ja'ni b'a sna'oje' ja yajni xyawe' el jun koltajel b'a ya'teltaye' ja slu'ume' sok jastik sb'aj yenle'i, ja jasta b'a sta' sk'i'elal, ja yamjel ma ya'jel eluk ja slekilal lu'um, jasta ja' ma tuktil b'a st'ilanil.

3. Ja Estado'altik oj sk'uluke' ya'teltajel b'a stojb'ese sok slajanil ja a'tel oj sk'uluke'i, sok ojni sle'e jasta ya'teltajel jasta wax tax ja lu'umi, b'a sta' stak'ine, spetsanal, jastik wa sna'we'i.

Juntajab'e oxlajune mandaril

1. Ja tojol winik ixuke'i ayni skisjele' b'a yal jastale' sok jastik wa na'a sok sk'ulane'. Mini ja ti' oj ch'ayuk ja skisjele ja tojol winik ixuke'i ja b'a wa sk'ana ajyuke'b'a Estado'altik b'a wax taxye'i.

2. Ja tojol winik ixuke'i ayni skisjele' b'a yal jasta tojb'el sok oj stsa'e ja stojb'esel ja snajtsil ya'tele' sok ja jasta wax yala ya'teltaye'i.

Jun tajab'e chanlajune mandaril

Ja tojol winik ixuke'i ayni skisjele' b'a ya'teltaye', sk'itesel sok jasta wa sk'ulan snajtsil ya'tele' sok jastik wa sna'awe', jasta wax yala yaltsile', schapjel, neb'jel sok jasta wax stojb'ese k'umal, ja jasta wax yala sju'unil skisjel ja kristyano b'a internacional.

Jun tajab'e jo'lajune mandaril

Ja tojol winik ixuke' ayni skisjele' b'a oj xchaptaluke' jasta sk'ul ya'tele b'a skomone'i.

Jun tajab'e waklajune mandaril

1.Ja tojol winik ixuke'i, b'a ma'tik pilane b'a sts'ajkanal jach interacional, ayni skisjele b'a stalnaye' sok yawe k'i'uk lajan slekilale', b'a sk'umuk sb'aje sok skoltajel sb'aje, ja a'tel b'a slekilal yaltsile', jastik wa na'awe, yateltajel, jasta sta' stak'ine' sok spetsanal, ja ma'tik wax taxye' b'a junta luwar ma b'a jujuntik ts'ajkanali.

2.Ja Estado'altiki, b'a xchapjel sok skoltajel ja tojol winik ixuke'i, oj sk'uluke' ya'teltajel sok oj tax t'ilan sk'eljelil ja skisjele'i.

Jun tajab'e juklajune mandaril

1.Ja tojol winik ixuke'i ayni skisjele' b'a jastik xchapuneje sok stojb'esneje' lajan sok Estado'altiki ja ma'tik ya'teltaye' oj tax sju'unile, b'a sk'eljel sok syamjel ja'ni oj sk'u'uke ja Estado'altiki sok oj skise jastik xchapuneje, stojb'esneje' sok ja pilan jasta a'teltanub'ali.

2.Ja jastik alxi b'a Declaracioni mini ja'uk wa xcholo oj xch'ay skisjel ja tojol winik ixuke'i ja jasta wax tax swokole' ja'ni yi'e' ja jasta xchapuneje, stojb'esneje' sok ja pilan jasta a'teltanub'ali.

Jun tajab'e waxaklajune mandaril

Ja Estado'altiki, b'a xchapjel sok skoltajel ja tojol winik ixuke'i, oj sk'uluke' ya'teltajel, ja jasta wax tax ja b'a sju'unil leyi', b'a jachuk oj tax st'ilanil ja Declaracioni.

Jun tajab'e b'alunlajune mandaril

Ja tojol winik ixuke' i ayni skisjele' sk'el-e' jasta wax tax tak'in sok t'ilan sna'jel ja b'a Estado'altiki sok ja koltajel internacional b'a sta'jel slekilal ja skisjel wax tax yaljel ja b'a Declaracioni.

Chab' winike' mandaril

Ja tojol winik ixuke'i ayni skisjele' b'a sk'eljel junlajan sok slekilal ta mi slaja sb'a ya'tele' ja Estado'altiki ma b'a tuktikil, sok stojb'esel we'o ja jas mi slaja sb'aji, cha ja'chni b'a jun stojb'sel slekilal ta ay mi xkisji b'a jun winkil sok b'a jitsan kristyano. Ja b'a sk'eljelil st'ilanili ti'ni oj taxuk ja jastik wa sna'awe'i, wa sk'ulane, ja jasta wa stojb'es slo'ile' sok k'umal ja tojol winil ixuke'i sok ja jasta wax tax sju'unil b'a internacional ja skisjel ja kristyano.

Chab' winike' june mandaril

Ja ma' ay xchol sok ja ma'tik na'umane' ochel xchole wa sna'awe ja jasta wax tax ja Naciones Unidas sok ja tuktukil tsomjel wax a'tijiye' b'a koltanuke' ya'teltajel ja Declaracion ja jasta xchapuneje', ma b'a tuktukil stsomjel tak'in sok b'a sna'jelil. Oj ch'apjuk jasta oj b'ob' sje' ya'tele ja tojol winik ixuke'i ja'ni ja stojb'esel ja jas wa sna'awe'i.

Chab' winike' chab'e mandaril

Ja b'a Naciones Unidas, ma'tik ay xchole, ti'ni cha ochel ja Sk'eljel st'ilanil ja tojol winik ixuke'i, sok ja ma'tik ay xchole sna'awe'i, ja b'a jun payis, cha ja'chni ja b'a Estado'altiki, oj ya'teltaye' ja kisel sok sk'ulajel st'ilanil ja jasta wax yala ja Declaracioni sok oj k'eljuk jasta a'teltajuk.

Chab' winike' oxo mandaril

Ja kisel wax tax b'a Declaracioni ti' wax yala ja t'usan sleyil b'a slekil sak'anil, ja jastale' sok slekilale' ja tojol winik ixuke' b'a slechanal ja lu'umk'inali.

Chab' winike' chane mandaril

Spetsanal ja kisel sok sjamanil wax tax ja b'a Declaracioni wa sta'a st'ilanil sk'eljel junlajan ja tojol winik ixuke'i.

Chab' winike' jo'e mandaril

Ja jas wax ch'ak yala Declaracioni mini wa sta'a ti'al xch'aye' ja skisel ja tojol winik ixuke'i ja jasta wax tax ja we'o sok ojni b'ob' ajyuk jachuk jitsan jab'il.

Chab' winike' wake mandaril

1. Ja jas wax ch'ak yala Declaracioni mini wa sta'a ti'al ta oj yal jun Estado, chonab', tsub'e kristyano b'a oj jomjuk ya'tel ja Ju'un b'a Naciones Unidas, cha mini oj yale' sok spuktes sch'ayjel, b'a snalan ma spetsanal, jasta slajune' ya'tele ja Estado'altik b'a spetsanal sok stuch'ile'.

2. Ja b'a taxel st'ilanil ja kisel wax yala ja Declaracioni, ja'ni b'a skisel spetsanal ja kristyano sok sjamanile'. Ja b'a ya'teltajel ja kisel wax tax ja b'a Declaracioni ja'ni oj sk'uluk ja jasta wax yala ja leyi' sok ja jasta xchapuneje b'a internacional ja skisel ja kristyano'i. Ja yaljel iti' mini b'a ajyuk ink'ujulanel sok kechani ja b'a ay mi lekuki b'a ja'chuk oj tax sju'unil kisel sok slekilal spetsanal ja kristyano.

3. Ja jas wax ch'ak yala Declaracioni b'a xchapjel jun slajanil, b'a spetsanal ja skisel ja kristyano'i b'a mi ajyuk ink'ujol, b'a slekilal ya'teltajel sok b'a slekilal k'ujolal.

**JA JAS YALA JA MINISTRA SOCORRO ROVIROSA, MA' AY XCHOL WAX TAX B'A MEXICO
B'A STI' SAT JA TSOMJEL NACIONES UNIDAS (ONU) SOK SEDE B'A NUEVA YORK, EUA,
JA'NI LAJANSOK JA ASAMBLEA GENERAL B'A ONU B'A DECLARACIÓN WAX TAX
JA SKISJEL JA TOJOL WINIK IXUKE'I**

Ma' ay xchol:

Ja delegación b'a Mejiko wa sk'intes slekil ya'tel ja Asamblea b'a sk'el st'ilanil ja sb'ajtan sju'unili b'a wa sta'a ti'al ja skisjel ja tojol winik ixuke'i.

Ja Niwax Ma' ay xchol b'a Mejiko wax yala jitsan slekilal sk'ujol ja b'a wax tax st'ilanil spetsanal ja jastik wax na'xi sok yentoril tsub'e wax tax ja b'a Nacion Mejikana. B'a tax sti'elajel ja Bicentenario b'a independencia b'a Mexico, ja Niwak Ma' ay xchol yala, ja man xcha'anil slekil sk'ujol, ja b'a niwan skisjelil ja tojol winik ixuke'i, ja ma'tik ye'n ya'we kujlajuk sok wax taxye ja b'a nacioni.

Ja skujlajel sok ja ajk'ach yech yiljelil ja Mejiko, ja tojol winik ixuke'i wax koltaniye' slekilal yuj ja jasta tuktukil snajtsil b'a spetsanele', b'a sta'e stak'ine', jastik wa sna'awe' sok jasta wax a'tijiye' ja wax tax ja b'a Nacion Mejikana, ja'ni jel t'ilana sok mi spila sb'a.

Ja Mejiko wa sutu ja jasta wax yala sok b'a sta'jel st'ilanil ja Declaracioni, ja jasta wax yala ja Constitucion Politica b'a Estados Unidos Mejicanos sok ja ley wa sta'a ti'ali.

B'a spiljelil, ja Mejiko wax yala st'ilanil ja jasta oj ch'ak je'xuk ili':

1. Ja skisjel ja tojol winik ixuke'i b'a ye'nleni wa sna'a jasta sk'ul ya'tele, jasta ajyuke' sok ma' och xchole' ja jasta wax yala ja mandaril oxe, chane sok jo'e ja b'a Declaracioni, ojni a'teltajuk ja jasta wax yala ja Constitucion ojni ajyuk jun slajanil ja b'a nacioni sok jun lajan slujmalil ja Payistiki.

2. Ja jas wax yala ja mandaril jun tajab'e wake', jun tajab'e juke' sok jun tajab'e waxake' ja b'a Declaracion yuj ja skisjel b'a sb'aj ye'nle', b'a syamawe' sk'i'elal sok jasta wa stalnaye' ja lu'umi mini oj ch'ayjuk ma oj a'juk yi' wokol sok ja jasta wa sb'ajine' jasta wax yala ja Snanalil ja Leyi, cha ja'chni ja b'a ley wax tax sju'unil sok b'a kisjel sb'ejlali. Ja jasta wax yala ja mandaril jun tajab'e juke' sok jun tajab'e waxake' ja'ni yi'oj ja jasta wax tax ja b'a sju'unil ley b'a nacioni.

3. Ja ya'teltajel ja kisjel jasta wax yala ja Declacioni, ja'ni wa skisa ja jasta wax tax ja b'a Constitucion, skisjelil ja jasta wax ajyi taxeli, skisjelil ja kristyano sok jel st'ilanil, ja slekilal sok b'a sje' ya'tel ja ixuki sok slajanil skisjel ja winik sok ja ixuki.

Jitsan tsakatal

Nueva Yor, oxlajune septiembre b'a jab'il 2007.